

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tractatus De Sacramentis Et Censuris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Disputatio VI. De Matrimonio coacto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

Hac autem pœna diffidentia dispensationis imposita à Tridentino contra contrahentes, siue scienter siue ignoranter, in gradibus prohibitis, videtur cessasse pœna excommunicationis lata in Clementina vnica de Consanguinitate cōtra scienter contrahentes in gradibus consanguinitatis aut affinitatis prohibitis.

82 Sancius. Egidius. Et hæc pœna diffidentia dispensationis (vt aduertunt Sancius & Egidius) hos habet effectus, & quod dispensatio sit irrita, si ea circumstantia non exprimitur, iuxta ea quæ dicimus Difficultate xxvi. & quod habens priuilegium dispensandi in impedimentis, non possit in eo euenire, nisi specialiter in priuilegio exprimat. Addunt Sancius & Egidius alium tertium effectum, nempe quod Pontifex non possit licite cum sic contrahentibus dispensare, absque maiori causâ quàm aliâ esset sufficiens.

DIFFICULTAS XXIII.

Utrum benedictiones nuptiales, vulgò Velationes, adhibenda sint.

Conueniunt Primò Doctores, benedictiones nuptiales, quibus iam coniugati benedicuntur solemniter, non esse necessarias ad valorem matrimonij; quia ante ipsas, quando adhibentur, supponitur validum. In can. autem 1. 30. quæst. 3. quando coniugium, cui non accedunt benedictiones, dicitur non esse legitimum, tantum significatur non esse secundum totum decorem, & secundum totam honestatem requisitam à lege seu iure.

83 Conueniunt Secundò, benedictiones nuptiales esse necessarias ex præcepto, vt constat ex 30. q. 5. præsertim cap. 3. & ex consuetudine, qua in omnibus diocesis iam coniugati compelluntur ad eas recipiendas.

Ochagan. Est tamen difficultas, An sit peccatum mortale, eas omnino omittere, an tantum veniale.

Ochagan. Tract. 5. q. 5. docet, esse mortale;

quia sunt magni momenti, & valde congruentes bono progressui matrimonij. Sancius verò lib. 1. disp. 8. num. 6. docet esse tantum veniale, & merito: quia tantum sunt Sacramentale quoddam, quod non apparet magni momenti, neque valde congruens progressui matrimonij.

Addimus, benedictiones istas nuptiales in Tridentino sess. 24. c. 10. prohibitas esse fieri ab Aduentu vsque in diem Epiphaniæ inclusiue, & à Feria 4. Cinerum vsq; in Octauam Resurrectionis inclusiue; in alijs verò temporibus, etiam in eis in quibus antiquitus prohibita erant, permitti fieri.

Sed an primæ tantum nuptiæ sint solemniter benedicendæ (in quo conueniunt Doctores) an etiã secundæ, sub controuersia est apud illos, circa quam Sancius vbi supra varias refert opiniones.

84 Nos tamen existimamus, iure communi, quando adhuc vnus ex coniugatis, siue vir siue femina, contrahit secundas nuptias, & in prioribus benedictionem accepit, nuptias illas secundas non esse benedicendas; quia benedictiones solemnes Ecclesiæ non repetuntur eidem rei, vt constat ex cap. Vtr. 3. de Secundis nuptijs: quod est verum, vt aduertit Sancius, etiam quando primæ nuptiæ benedictæ inueniuntur fuisse nullæ; quia benedictionibus personæ potius quàm nuptiæ benedictæ, non sunt iterum benedicendæ. Nihilominus circa hoc variæ sunt consuetudines in varijs diocesis; in qualibet tamen standum est propriæ consuetudini.

85 Obseruandum est, Regularem, vel secularem, qui absque licentia Parochi vel Ordinarij benedixerit nuptijs sibi non subditorum, tandem manere suspensum, quamdiu Ordinario Parochi, ad quem pertinebat benedicere, videatur, vt decernitur in Tridentino cap. illo. 1. & impositione huius pœnæ, cessare penam excommunicationis latam in Clementina 1. de Priuilegijs contra Religiosos. matrimonia solemnizantes, vt diximus Difficultate xvii.

DISPUTATIO VI.

De Matrimonio coacto.

DIFFICULTAS I.

Utrum Matrimonium contractum ex metu iniusto, cadente in virum constantem, sit nullum.

86 VPPONIMVS, metum ab extrinseco (id est à causâ libera extrinseca, v. g. ab homine) incussum, de quo procedit difficultas, esse duplicem, vt constat ex cap. Veniens. 15. de Sponsalibus: vnum grauem absolutè, seu cadentem in virum constantem; & alterum leuem absolutè, seu cadentem in virum inconstantem. Quis verò sit vnus & alter, examinatur in Tractatu de Contractibus. Interim tamen metus grauis absolutè, seu cadens in virum constantem, est timor probabilis seu prudens, & magni mali, non magni comparatiuè, seu comparati ad sexum & ætatem, nec ad malum minus, id est, quod sit mali maioris eo malo, quod eligitur

ad vitandum malum quod timetur, sed mali magni absolutè, & in se (siue maioris siue minoris malo electo) cuius prudenti timore vir, quamuis constans sit, non mirum cogatur ad eligendum aliquid quod necessarium est, vt malum illud, quod timet, euitet, vt metus prudens mortis, aut magni cruciatus, aut grauis infamiae, aut amissionis honorifici status, aut notabilis partis bonorum, aut impedimenti lucri notabilis, aut grauis & diuturnæ indignationis patris, aut Imperatoris, aut alius à quo quis dependet in nō paucis, quando ob eam indignationem prudenter timet graue aliquod malum, aut graue cumulum malorum, quamuis paruorum; non verò grauis & diuturnæ indignationis prædictarum personarum seorsim, nec importunarum precū seorsim, quidquid dicat Balilius l. 4. c. 5. Metus verò leuis absolutè seu cadens in virum inconstantem, est metus mali, aut imprudens, quamuis magni mali, aut si prudens, quando est mali parui, seu leuis, quo solus timidus, & nō fortis, nec constans cogitur ad aliquid faciendū, vt malū illud euitet.

Hoc

Hoc ergo supposito, conueniunt Primò Doctores, matrimonium factum ex metu leui, quamuis iniuste à causa libera incusso, etiam ad extorquendum, ipsum matrimonium non esse irritum, ex eo quod sic fiat, vt constat ex vsu Ecclesiæ, talia matrimonia vt valida approbantur, & merito: quia nullo iure irritum est; quia non positiuo, quia nullum extat, imò in pluribus iuribus positiuus supponitur esse validum; neque iure naturali, seu ex natura rei, vt ex dicendis constabit.

3 Conueniunt Secundò, matrimonium ex metu graui, quamuis iniuste, contractum, non esse irritum, quando metus non incipitur expressè & exterius ad extorquendum matrimonium; quia non iure naturali, vt etiam constabit ex dicendis; neque iure positiuo, adhuc Ecclesiastico; quia non constat esse aliquod pro matrimonio contracto ex eo metu. Et merito Ecclesiæ non irritauit matrimonium contractum ex metu, quamuis graui & iniusto, quando non fuit ad id incussus; quia tunc contrahens non impellitur ad id ab alio, sed ex se ipso eligit matrimonium, quamuis vt euitet malum quod timet.

Est tamen difficultas, An matrimonium contractum ex metu iniusto, cadente in constantem virum, incusso expressè & exterius ad illud extorquendum, sit nullum.

4 Cardinalis in cap. 2. de His quæ vi. quæst. 1. docet, matrimonium sic factum non esse irritum, quamuis irritari possit, Primò, quia alij contractus, quando sic fiunt, non sunt irriti, sed irritandi; ergo etiam contractus matrimonij. Secundò, quia alia Sacramenta, vt Baptismus, Confirmatio, Ordo, & Extrema Vnctio, sic collata & suscepta sunt valida; ergo etiam Sacramentum matrimonij.

Sancius. Egidius. Basilius. Sancius verò lib. 4. disp. 12. Egidius disp. 28. dub. 1. Basilius l. 4. c. 14. & communiter Doctores docent, matrimonium sic factum esse nullum, & merito: quia ita supponitur in cap. *Significanti*. 2. de Eo qui duxit in matrimonium, & in cap. *Cum locum*. 14. & in cap. *Veniens*. 15. & in cap. *Consultationi ræ*. 28. de Sponsalibus.

Est autem nullum, non tantum in foro exteriori, seu quoad præsumptionem, vt nonnulli dixerunt, sed etiam in foro interiori, seu re ipsa; quia in dictis capp. absolute & absque vlla restrictione supponitur esse nullum, imò supponitur, eo matrimonio non obstante posse cum alia validè contrahi, & cum ea perseverare; quod esset plus quam falsum, si in foro interiori & re ipsa non esset nullum. & id etiam est verum, quamuis metus fuerit incussus ab alio tertio, & non ab altero contrahente, vt supponitur in dicto cap. *Veniens*.

5 Ad primam ergo rationem concedimus, alios contractus ex dicto metu factos, non esse irritos, benè tamen matrimonij; quia iste, & non alij, iure positiuo irritatur, & non absque congruentia; quia contractus matrimonij ex se est perpetuus, ac proinde est maximè conueniens, quòd fiat à contrahentibus ex se ipsis absque dicto metu. Et ad secundam concedimus Antecedens, & negamus Consequentiam; quia Ecclesiæ non irritauit alia Sacramenta (imò non potuit) & irritauit Sacramentum matrimonij ob congruentiam dictam, quod potuit efficere, irritando contractum, cui solum, quando validus est, conuenit ratio Sacramenti ex Christi institutione.

DIFFICULTAS II.

Quo iure Matrimonium ex metu graui iniuste incusso ad illud extorquendum sit nullum.

Conueniunt Doctores, matrimonium ex dicto metu factum, non esse nullum iure aliquo diuino, quia de eo iure non constat. Est ergo difficultas, An sit nullum iure naturali an positiuo humano Ecclesiastico, an vtroque.

Antoninus 3. par. tit. 1. c. 7. Contrarius 2. par. cap. 3. §. 5. Rebellus 2. de Matrimonio, q. 11. scilicet. 1. & Basilius l. 4. c. 14. docent, matrimonium sic factum esse nullum iure naturali, & non iure aliquo positiuo. Primò, quia matrimonium sic factum est inualidum, & non iure diuino, vt patet, imò nec Ecclesiastico, quia dicta Iura Ecclesiastica, in quibus fit mentio nullitatis matrimonij sic facti, non irritant matrimonia sic facta, quia in eis est sermo de matrimonijs antea contractis, quæ semel valida non possunt ab Ecclesiæ irritari, & in eis supponuntur antea fuisse nulla, ac proinde non ipsa, sed iure alio antiquiore, & non diuino, vt patet, ergo naturali. Et confirmatur, quia in dictis Iuribus nullitas eorum matrimoniorum non ostenditur ex iure aliquo Ecclesiastico, quo fuerint irritata, sed ex eo, quòd in eis matrimonijs defuerit consensus: iste autem iure naturali requiritur ad valorem matrimonij, ergo in eis Iuribus satis indicatur matrimonia sic facta esse nulla iure naturali, & non Ecclesiastico.

Secundò, quia matrimonium ex sua natura est perpetuum & indissolubile, & sua natura ordinatum ad prolem amanter habendam, & honestè educandam, & ad conciliandum virum amorem, & ad mutua obsequia præstanda, & ad fidem inuicem seruandam: ergo ad matrimonium sua natura non sufficit voluntarium ex metu aut coactione; quia coactio repugnat perpetuitati, cum nullum violentum possit esse perpetuum; & etiam repugnat siq; matrimonij, cum matrimonium coactè celebratum non sit aptum ad prædicta.

Durandus verò in 4. dist. 29. q. 2. Sancius lib. 4. disp. 14. Henriquez cap. 9. & Egidius disp. 28. dub. 1. docent, matrimonium sic factum esse nullum, non iure naturali, sed tantum iure positiuo Ecclesiastico, & merito: quia matrimonium sic factum non est irritum iure naturali ratione iniustitiæ illatæ in incussione dicti metus, quia etiam in matrimonio factò ex metu leui iniuste incusso, est vera iniustitia, quamuis leuis, quæ in alijs contractibus etiam obligat ad restitutionem sicut grauuis, & tamè matrimonium ex dicto metu leui non est nullum iure naturali; ergo neque factum ex metu cadente in constantem virum. Neque est nullum iure naturali ex defectu libertatis (quam metus impedit) quo matrimonium non est omnino voluntarium; quia etiam matrimonium ex metu leui iniusto, imò & ex iusto graui, incusso ad illud extorquendum, & ex graui iniusto non incusso ad id, non est omnino voluntarium; imò aliquando est minus voluntarium, quam factum ex dicto metu graui iniuste incusso ad id, & tamen matrimonium ex illis alijs metibus non est nullum iure naturali; ergo neque matrimonium factum ex dicto metu, est nullum ex defectu libertatis.

Ratio

Ratio autem à priori est, quia ad valorem omnium aliorum contractuum, & etiam ipsius matrimonij facti ex alijs prædictis modis, suffiunt, ex natura rei, seu Iure naturali, duo, nempe titulus, & voluntarium simpliciter & absolute, quæ in eis reperiuntur; sed hæc duo etiam reperiuntur in matrimonio facto ex metu graui iniuste incusso ad illud extorquendum, ergo etiam erit Iure naturali validum, quia absque sufficiens fundamento, aliud exigitur ad valorem illius. Antecedens pro Maiori constat. Minor autem probatur; quia dictus metus non adimit à matrimonio, facto ex ipso, titulum, qui est corpus alterius, quia eo matrimonio confertur corpus pro corpore; neque adimit voluntarium simpliciter & absolute, quia hic & nunc est efficaciter voluntarium, quamuis sit inuoluntarium secundum quid, sicut matrimonium ex alijs prædictis modis factum. Matrimonium ergo ex dicto metu factum, non est nullum Iure naturali, ac proinde est nullum Iure positivo, & non diuino, ut patet, quia de eo non constat. Et si ergo nullum Iure Ecclesiastico, non quia Iure scripto, quod modò habemus, de nouo irritetur, sed quia eo, quod modò habemus, quantum est ex ipso, irritatur verbis ex se irritantibus, & supponitur antea irritatum Iure aliquo, & non nisi Ecclesiastico, vel antea scripto, & iam perditio, vel viue voci oraculo, aut alia via introducto.

Ad primam ergo rationem aduersariorum constat, matrimonia dicto modo facta esse nulla Iure Ecclesiastico, quod nunc habemus in dictis cap. & alio eis antiquiori, & ideo in eis supponi esse nulla: quorum nullitas in eis Iuribus ostenditur, non quia deficit consensus ad eorum valorem Iure naturali necessarius, sed quia deficit consensus conueniens & expediens, ob quod Iure Ecclesiastico fuit factus insufficientis. Et ad secundam concedimus Antecedens, & negamus Consequentiam; quia coactio, quæ non facit inuoluntarium simpliciter seu violentum, ut non facit coactio quæ reperitur in dicto matrimonio, non repugnat perpetuati ipsius, neque eius dictis finibus, quamuis eis non sit satis expediens.

Ex dictis constat, matrimonium inter non baptizatos ex dicto metu celebratum, non esse nullum, quia non reperitur aliud Ius irritans matrimonia sic facta, nisi Ecclesiasticum, cui non baptizati non sunt subiecti.

DIFFICULTAS III.

Utrum Matrimonium ex metu iusto, cadente in virum constantem, incusso ad illud extorquendum, sit nullum.

Solutio in 4. dist. 29. quest. 1. art. 3. Couarruias 4 par. Decretalium 2. par. cap. 3. §. 4. & Glossa in cap. Veniens. 15. de Sponsalibus docent, matrimonium sic factum esse nullum. Quod deduci videtur ex dicto cap. Veniens. dum supponitur, matrimonium contractum cum filia cuiusdam, qui iuuenem cum ea repererat, esse nullum; quia eos coegit contrahere, & tamen tunc metus fuit iuste incussus. Et ratione probatur; quia metus grauis, quamuis iustus, impedit plenam libertatem, non minus quam iniustus, ergo non minus quam iste irritat matrimonium.

Doctrinam hanc limitant Rebellus quest. 11. sect. 2. & nonnulli alij, ut tantum sit vera, quando quis cogitur absque occasione ab ipso data, ex se inducente ad eam coactionem, ut quando ei, qui commisit homicidium, incutitur metus mortis inferenda iudicè, nisi ducat aliquam, quia tunc verè cogitur ab extrinseco; quando verò cogitur ad matrimonium, occasione ab ipso data, inducente ad eam coactionem, matrimonium fit validum, ut quando quis aliquam corrumpit, aut quando fidem sponsalium fregit, quia in hoc casu non tam dicitur compelli & cogi ab extrinseco, quam ex se ipso contrahere; quia ex se ipso dedit occasionem inducentem ad eam coactionem.

Sancius verò lib. 4. disp. 13. Henriquez 11. de Matrimonio cap. 9. Petrus Ledesma de Matrimonio, quest. 47. art. 3. dub. 1. Egidius disp. 28. dub. 1. docent, matrimonium sic factum, adhuc absque occasione ad id inducente data, esse validum, & merito: quia tunc matrimonium non est inualidum Iure naturali, ut constat ex dictis Difficultate præcedenti; quia metus iste neque auferit sufficientem libertatem, neque titulum; neque est inualidum Iure Ecclesiastico, quia non constat eo irritari, nisi matrimonium factum ex metu graui iniusto, & ad id exterius incusso, ut significatur in Iuribus Difficultate 1. & 11. adductis, in quibus supponitur, matrimonium ex hoc metu factum esse irritum, & non absque congruentia; quia istud fit omnino ab extrinseco, & quod ex metu iusto non tam dicitur fieri ab extrinseco, quam ab ipso qui cogitur, cum ipse dederit causam, ut sibi licet & iuste possit coactio inferri, quamuis causa non sit ex se inducens ad eam coactionem.

Vnde quando quis inuentus cum femina, cum ea coactus contrahit ex metu accusationis incusso, validè contrahit, quia contrahit ex metu iuste illato, inualidè tamen, si contrahit ex metu mortis incusso ad id; quia iste est grauis & iniustus, & talis fuit metus ex quo iuuenis ille, cuius fit mentio in dicto cap. Veniens, contraxit. Ex quo constat ad fundamentum aduersariorum, ex eo capite desumptum.

Ad rationem verò concedimus, metum grauem, quamuis iustum, aliquo modo impedire libertatem, non minus quam iniustum; negamus tamen, ex iusto contractum, esse nullum, quamuis sit nullum contractum ex iniusto: quia ex hoc contractum non est nullum Iure naturali, quia, quamuis aliquo modo impediatur libertatem, non tamen sufficientem ex natura rei, sed est nullum, quia Iure Ecclesiastico irritatur; contractum verò ex iusto, non irritatur.

DIFFICULTAS IV.

Utrum, quando Matrimonium fuit nullum ob iniustum metum, cuius alter contrahens fuit causa, iste alter teneatur postea contrahere, si velit qui fuit coactus.

Certum est, eum, qui omnino liberè contraxit cum coacto ex metu irritante matrimonio, non teneri postea contrahere cum eo, quando

R r non

Solutio. Couarruias.

12 Rebellus.

Sancius. Henriquez. Ledesma. Egidius.

13

14

15

non fuit causa dicti metus; quia ex nullo cap. obligatur. Est ergo difficultas, An teneatur quando fuit causa aut occasio dicti metus.

Novarrus. Nauarrus cap. 22. num. 51. Henriquez cap. 10. *Henriquez?* Egidius disp. 28. num. 7. & Basilius lib. 4. cap. 17. *Egidius.* *Basilius.* affirmant. Quod deduci videtur ex cap. 1. de eo qui duxit, dum in eo quidam, qui secundam de ceperat, obligatur, mortua priori non separari à posteriori, si ipsa velit, ne deceptor ex dolo commodum reporter: ergo etiam in nostro casu, cogens nequit à contractu discedere. Et ratione probatur Primò, quia cogens intulit iniuriam coacto, quam refarcire tenetur, & nequit aliter quam stando contractui, si coactus velit. Secundo, quia in alijs contractibus coactis cogens, v. g. ad venditionem, tenetur venditioni stare, si coactus venditor velit; ergo etiam in contractu matrimonij.

16 *Sancius.* *Ochagau.* Sancius verò lib. 4. disp. 15. & Ochagauia de Matrimonio, Tractatu 3. quaest. 30. negant, & merito: quia non tenetur cogens in pœnam iniuriæ coactione illata, quia nullo iure talis pœna statuta est; neque tenetur ut eam iniuriam refarciat, quia seclusis alijs damnis extrinsecis inde secutis, iniuria illa ratione sui non exigit recompensationem (aut saltem non exigit tantam) imò ex sua natura non est refarcibilis; neque tenetur ex eo quòd consensum præbuit, quia ex consensu præstito in contractu mutuo non manet quis obligatus, nisi quando alter etiam obligatur; in nostro autem casu coactus non obligatur, ergo neque qui ad matrimonium cogit, manet obligatus ad denuò contrahendum, nisi quando ex matrimonio coacto secutum est aliud damnum extrinsecum, quòd nequit aliter refarciri, & est aded graue, ut ob eius recompensationem non iudicetur rigidum ad tantum obligari.

17 In dicto verò cap. 1. pro aduersarijs adducto, tantum continetur pœna deceptionis (nò coactionis) imò non incurrenda ipso facto ante Iudicis sententiam; pro coactione verò non est imposta similis pœna, saltem ipso facto incurrenda. Ad primam autem rationem negamus, dictam iniuriam debere refarciri, quia non est refarcibilis, & quamuis esset & deberet, sed non tanta recompensatione. Et ad secundam concedimus, in alijs contractibus coactis, cogentem teneri illis stare, si coactus velit, quia sunt validi; non verò in contractu matrimonij, quia iure Ecclesiastico fit nullus.

DIFFICULTAS V.

Vtrum peccet, qui contrahit Matrimonium ex metu illud irritante.

Non procedit difficultas de eo, qui inuincibiliter ignorat matrimonium sic contractum esse nullum, quia iste non peccat, quia bona fide procedit; sed de eo, qui scientia aut vincibili ignorantia nullitatis contrahit.

18 Et Primò est difficultas de eo, qui consensu vero & non ficto contrahit. Non desunt qui doceant hunc peccare, & mortaliter, peccato sacrilegij, quòd etiam indicat Petrus Ledesma q. 47. art. 3. in solut. ad 4. quia irritat Sacramentum, applicando formam materiæ incapaci valoris.

Sancius. *Egidius.* *Basilius.* Sancius verò lib. 4. disp. 16. Egidius disp. 28. dub. 3. & Basilius cap. 16. docet, eum non peccare, adhuc venialiter, & merito: quia non irritat Sacra-

mentum, quia non efficit id cui ex Christi institutione conuenit ratio Sacramenti, nempe contractum validum; ac proinde neque applicata veram formam Sacramenti neque verè materia: ille autem irritaret Sacramentum, qui efficeret validum contractum, & eum non efficeret Sacramentum ex defectu intentionis, & consequenter peccaret peccato mortali sacrilegij, ut diximus Disputat. 111. Difficultate xvii.

Secundò est difficultas de eo, qui ex metu irritante fictè solis verbis absque vero consensu contrahit.

Scotus in 4. dist. 29. q. vnica §. *Hic dicitur, & in Supplementum Gabrielis art. 2.* docent, eum peccare mortaliter, quia sic fingens decipit alterum in re graui, quò ei grauem iniuriam irrogare videtur.

Sancius verò, Egidius & Basilius vbi supra dicunt, eum non peccare mortaliter, & merito: quia nullam iniuriam irrogat alteri, eum decipiendo, tum quia, quamuis absque fictione contraheret, nihil magis efficeret, ac quando fictè loquitur, quia efficeret matrimonium nullum ob metum irritantem; tum etiam, quia ex iusta causa proferuntur verba, quibus alter decipitur, ac proinde neque peccabit venialiter sic fingendo, si mentali restrictione vtatur, quia tunc ex iusta causa & quoad alterum.

DIFFICULTAS VI.

Vtrum Matrimonium ratione metus inualidum, fiat postea validum, ob copulam subsequutam, aut ob iuramentum.

Circa prius conueniunt Doctores, matrimonium ratione metus inualidum, postea revalidari copulâ subsequatâ absque coactione, vnde dicitur ex c. 2. de eo qui duxit, & ex c. *Insuper* 4. Qui matrimonium accusare possunt; & etiam revalidari ex cohabitatione diuturna, id est, perseverante vsque ad tempus in quo erat opportunitas fugiendi, ut constat ex c. *Ad id*. 21. de Sponsalibus: quòd est verum, quamuis non interueniat copula, ut contra Innocentium docent communiter Doctores, quia in dicto cap. *Ad id*. supponitur, per sola cohabitatione revalidari.

Existimamus tamen, prædicta matrimonium revalidari non quoad veritatem, & re ipsa, & in foro conscientia, sed tantum in foro exteriori, & quòd præsumptionem, non solum quando copula non fuit habita ex affectu coniugali, id est, tamquam cum coniuge, & quando cohabitatio non perseverat ex eo affectu (in quo conueniunt Doctores) sed etiam quando copula habetur ex affectu coniugali, aut quando ex eo perseverat cohabitatio, ut deducitur ex dictis capp. & constat ratione: quia affectus ille coniugalis, ex quo supponimus copulam & cohabitationem procedere, non est consensus, seu intentio inuendi seu ratificandi matrimonium, & quamuis sit, non sufficit; quia copula non est signum exterioris, seu expressio exterioris consensus (& multò minus cohabitatio) sed tantum est pium & prudens indicium expressio exterioris ante ea factæ, ut diximus Disputat. 111. Difficultate xxi.

Est tamen difficultas, An matrimonium ante nullum ob metum grauem, postea revalidetur ob copulam simili metu extortâ; & quòd hoc eadem

est difficultas de cohabitatione diuturna.

Paludanus. Paludanus in 4. dist. 29. quæst. 1. art. 4. Bartholomæus Ledefina dub. 23. & Angles 1. par. de Matrimonio, quæst. de Consensu coacto, art. 1. diff. 4. docent reuoluari; quia metus, quo quis cogitur ad copulam, quando matrimonium præsupponitur nullum, quantumuis grauis, non est cadens in constantem virum; quia cogitur ad peccandum, ad quod constans non cogitur.

Sancius. Sancius verò lib. 4. disp. 18. *Ægidius* disp. 28. dub. 4. & *Basilii* lib. 4. cap. 17. docent, non reuoluari, & meritò: quia copula graui metu extorta, nequit esse sufficiens ad id, siue copula post matrimonium factum, quamuis nullum sit signum externum exprimens consensum coniugalem, vt volunt *Sancius* & *Ægidius*, quia signum consensus ex metu graui, vt potè pars contractus, est nullius valoris; siue non sit signum, sed tantum indicium matrimonij antea valide facti, vt nos existimamus: quia copula extorta ex metu graui, seu magni mali, non est prudens indicium matrimonij antea valide facti, quamuis sit quando non extorquetur ex metu magni mali.

Ad rationem verò aduersariorum respondemus, quòd quamuis non sit viri constantis peccato consentire, adhuc ex metu magni mali, ipse tamen metus, quo cogitur ad id, est cadens in constantem virum; quia ex se virum, quantumuis constantem, terret, & concutit, & pauere facit.

Circa posterius conueniunt Doctores, matrimonium ratione metus grauis inuolidum, non validari iuramento, simili metu extorto, eo videlicet, quo contrahens iurat se ex animo contrahere, etiamsi addat se semper tale matrimonium ratum habiturum: imò communiter conueniunt, non validari simili iuramento voluntarie absque coactione adhibito, & meritò: quia iuramento, adhuc absque coactione adhibito, non validatur ex natura rei, seu iure naturali, vt patet; nec iure aliquo politico, quia nullum extat quo id disponatur.

Est tamen difficultas, An quando ex dicto metu contrahens, ex eodem promittit se semper tale matrimonium ratum habiturum, seu de nouo illud contracturum, aut aliquam aliam ducturum, & id iurat, ad id teneatur ratione iuramenti.

Sancius disp. 21. & *Conarruias* 2. par. cap. 3. negant; quia impletio dicti iuramenti, quamuis sit licita, est tamen contra commune bonum.

Henriquez verò cap. 9. & *Ægidius* affirmant, & meritò: quia omne iuramentum obligat quocies licetè impletè potest, vt dicitur in cap. *Debitorum*. 6. & in cap. *Si verò*. 8. de Iureiurando, prædictum autem iuramentum licetè impleri potest, vt patet, nec impletio illius directè nocet Reipublicæ, quamuis ei non sit expediens, quod non sufficit vt non obliget; sicut etiam, quòd impletio iuramenti, facti latroni inuadenti, dandi ei pecunias, non sit expediens Reipublicæ, non sufficit vt non obliget; quod est verum, quamuis iuramentum etiam sit metu graui extortum.

Ad idem, quòd quamuis prædictus iurans teneatur ratione iuramenti, non tamen tenetur semper ratione promissionis, quamuis etiam promittat, si coactè promittit, vt supponimus; quia ex vna parte promissio, aliàs nulla, non validatur iuramento, quia non validatur iure naturali, vt patet; nec politico, quia non extat: & ex altera parte dicta promissio non semper obligat ratione sui, quia

in primis non obligat ex fidelitate, quia fides coactè extorta non est necessariò seruanda; nec obligat ex iustitia, quando ipsi coactè promittenti non sit repromissio, quia tunc dicta promissioni deficit titulus, quia nec fit pro aliquo, nec fit liberaliter, ac proinde poterit in eo iuramento dispensari; quia fiet absque præiudicio tertij, cum dictus promissarius & iuratus nullum acquirerit ius iustitiæ. Imò quamuis coactè promittenti fiat repromissio, si ipse non acceptet ius sibi repromissum, coacta promissio non obligat ex iustitia; quia tunc non fit pro aliquo: imò & post acceptatum, seu admissum ius (in quo casu coactè promittens manet obligatus ex iustitia) poterit deobligari cedendo iuri admissio, vt posse fieri diximus *Disput. 1. Diffic. xv.* ac proinde iure oblato non admissio à coactè promittente, aut post admissum renuntiato, poterit etiam in iuramento superaddito dicta promissioni dispensari ob rationem dictam, quia scilicet fiet absque præiudicio tertij.

DIFFICULTAS VII.

Verum Princeps Ecclesiasticus, & etiam secularis possit subditos ad Matrimonium cogere.

Certum est Primò (in quo conueniunt Doctores) Principem Ecclesiasticum posse cogere baptizatos sibi spiritualiter subditos, & Principem secularem non baptizatos sibi temporaliter subditos, ad matrimonium contrahendum, quando id exigit bonum commune, aut alia causa ob quam ipsi subditi contrahere teneantur.

Secundò certum est, dominos temporales, & Magistratus, qui suos subditos, vel quoscumque alios ad matrimonia cogunt, siue directè siue indirectè, puniri à Tridentino anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, vt constat ex ipso sess. 24. c. 9. de Reform. matrimonij, quod intelligitur de coactione iniusta, vt patet, & mortaliter peccaminosa, vt etiam ex ipsa pœna patet; quamuis non sit cadens in virum constantem, & quamuis implicite tantum incussa, & non expressè ad id, quia puniuntur, etiamsi indirectè tantum ad id cogant: eam tamen non incurrant ex eo, quòd impediant matrimonium, quamuis iniuste, vt aduerit *Henriquez* cap. 6. quia tantum puniuntur, qui cogunt ad matrimonium cum hac aut cum illa persona, & non qui impediunt.

Est tamen difficultas, An dicta pœna anathematis sit pœna excommunicationis maioris.

Veracruz in Appendice ad *Speculum* 1. par. art. 9. docet non esse pœnam excommunicationis maioris, sed maledictionis solemnem, Primò, quia anathema talem maledictionem videtur significare. Secundò, quia idem Tridentinum in eadem sess. cap. 6. vbi voluit raptorem pœna excommunicationis puniri, id expressit, dicens, *Sit ipso iure excommunicatus.*

Sancius l. 4. disp. 22. *Ægidius* dub. 5. & *Henriquez* docent, dictam pœnam esse excommunicationis maioris, & meritò: tum quia in ipso iure nomine *anathematis* excommunicatio maior significatur, vt constat ex can. *Debent*. 11. quæst. 3. & ex can. final. 30. quæst. 4. tum etiam, quia in dicto decreto Tridentini dicitur, *sub anathematis pœna,*

pena, quam ipso facto incurrant. maledictio autem solemnem nequit ipso facto incurri, quia ferenda est ab Ecclesia; unde anathema non significat maledictionem solemnem, sed excommunicationem maiorem, & ad summum eam, cui, quando fertur ab homine, additur maledictio solemnem. Quod verò Tridentinum dicto cap. 6. nomine excommunicationis excommunicet raptorem, non conuincit id non fieri nomine anathematis.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum parentes possint cogere seu compellere filios ad Matrimonium.

28 **S**upponimus (in quo Doctores communiter conueniunt) parentes posse cogere filios ad matrimonium, quando filij aliàs promissione aut aliunde tenentur, quamuis coactione tantum moderata, ut decet patrem; quando verò aliàs non tenentur, & nolunt statim matrimonij eligere, sed meliorem, ut cælibatus, aut Religionis, non posse à parentibus, adhuc paterna increpatione ad matrimonium cogi; quia contra rationem est, filium, qui est sui iuris ad eligendum statum, & vult meliorem eligere, cogi adhuc leuiter ad statum minorem. Ex suppositione tamen, quod filius velit matrimonium contrahere, poterit à parentibus cogi, quamuis paternè tantum & leuiter, ad matrimonium ipsi maximè expediens, & simili coactione retrahi à matrimonio ipsi indigno (quando filius ad id, quod intendit, non habet rationabilem causam) quia non est multum id concedere parentibus, quibus maximè incumbit prospicere bono filij, & cuius malum & bonum quodammodo est malum & bonum parentum, sed non poterit licite cogi, adhuc leui coactione, ad matrimonium ordinariè expediens, neque retrahi à simili matrimonio (quando non adest aliqua rationabilis causa) ob omnimodam libertatem filij ad electionem status perpetui.

Est tamen difficultas, An parentes, qui coactione iniusta & graui, sufficiente ad mortale, compellunt filium ad matrimonium, incurrant penam illam anathematis, seu excommunicationem maiorem, latam à Tridentino sess. 24. cap. 9.

Ludouicus Lopez 1. par. Instruct. cap. 44. & Albornoz lib. 4. de Arte contractuum, tit. 1. affirmant; quia Tridentinum generaliter loquitur, dicens: *Præcipit sancta Synodus omnibus cuiuscumque gradus, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pena, &c.*

30 **S**ancius lib. 4. disp. 22. Ægidius disp. 28. dub. 5. Henriquez cap. 6. & communiter Doctores negant, & merito: quia Tridentinum vbi supra tantum loquitur de dominis temporalibus, & Magistratibus habentibus iurisdictionem in foro exteriori seculari, ut constat ex prioribus verbis, in quibus tantum loquitur de prædictis, & ex particula *quare* immediatè antecedente ad decretum in quo id præcipitur, quæ est causalis præcedentium, & ex posterioribus verbis, nempe *ne subditos suos cogant*: ac proinde illæ particula *omnibus cuiuscumque gradus, &c.* tantum appellant supra antea dictos dominos & Magistratus.

Unde Parochus non incurrit dictam excommunicationem, quia non habet iurisdictionem in

foro externo, saltem seculari, neque Episcopus qui non est dominus temporalis, quia non habet iurisdictionem in foro externo seculari; imò neque Imperator, neque Rex, ut optime Sancius & Henriquez, quamuis habeant dictam iurisdictionem, quia isti exprimi debent, ut exprimitur in Tridentino sess. 22. cap. 11. de Reformatione, & in Bulla Cœnæ Domini.

DIFFICULTAS IX.

Utrum filius teneatur contrahere Matrimonium, quod pater promissit aut præcipit.

Supponimus, consensum parentum non sufficere ad valorem matrimonij filij, ut definitur in can. *Sufficiat*. 27. quæst. 2. & in can. *Verum est*. 30. quæst. 2. de quo legendus est Bellarminus lib. 1. de Matrimonio cap. 19. & 20.

Est tamen difficultas, An filius teneatur ad contrahendum matrimonium quod pater promissit aut præcipit; & procedit ex suppositione, quod filius non eligat meliorem statum: quia si eligat, non tenetur, ut patet, & ex suppositione quod matrimonium à patre promissum aut præceptum non sit filio indignum; quia si ei sit indignum, non potest à patre ad illud obligari.

Nauarrus ergo cap. 14. num. 15. Rebellus q. 14. sect. 2. & Bellarminus 1. de Matrimonio cap. 19. docent, filium teneri contrahere matrimonium quod parentes promiserunt, & voluit fieri. Erdeduci videtur ex cap. 1. de Desponsat. impub. vbi dicitur: *Postquam filius ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet hoc implere.* ibi autem sermo est de sponsione contrahendi matrimonium facta à patre pro filio. Et ratione probatur; quia parentibus incumbit procurare liberis has aut illas nuptias, ergo liberi tenentur illis quoad hoc obedire.

Richardus verò in 4. dist. 29. art. 1. q. 4. Sancius lib. 4. disp. 23. & Ægidius disp. 28. dub. 5. docent, filium non teneri, & merito: quia matrimonium est quasi quedam perpetua seruitus; ergo quilibet est liber & sui iuris, & à cuiuscumque alterius voluntate independens ad illud contrahendum & non contrahendum; quia durum esset, homines pro mera voluntate aliorum, quamuis parentum, contra propriam, ad perpetuum quasi seruitutem adigi & obligari. Et non tantum quilibet est liber & independens à voluntate aliena ad contrahendum & non contrahendum, sed ex suppositione etiam, quod eligat statum matrimoniale, est liber ad contrahendum hoc aut illud; quia adhuc ex suppositione quod quis velit contrahere, & fieri quasi seruus, durum est, & contra rationem, pro sola voluntate alterius adigi & obligari ad hanc aut ad illam quasi seruitutem perpetuam; filius ergo, adhuc ex suppositione quod velit matrimonium contrahere, nequit pro sola voluntate parentum obligari ad hoc aut ad illud matrimonium. Et confirmatur, quia coniugium exigit indissolubilem vitæ societatem mutuo amore conglutinatam, ergo ab eius natura alienum videtur, aliquem alienæ voluntate obligari ad hoc aut ad illud, præsertim cum raro amemus ea in quæ aliorum imperio adigimur.

In dicto autem c. 1. illa particula *omnino debet* à Glossa

Glossa.

Glossa & communiter exponitur de debito honestatis non præcepti, seu obligationis. Et ad rationem respondemus, quòd quamvis parentibus incumbat prouidere nuptias filijs (quamuis non magis, quàm alium statum); non tamen tenentur filij quoad illas parentibus obedire, neque quoad alios status, vt Religionis & calibatus.

DIFFICULTAS X.

Vtrum filij possint licitè mīre hoc aut illud Matrimonium, parentibus inuitis seu resistentibus.

34 **S**upponimus, ad valorem matrimonij filiorum non esse necessarium consensum parentum, sed absque eo, imò contra eum posse validè fieri, vt definitur in cap. *Cum virum*. 12. de Regularibus, & in Tridentino sess. 24. c. 1. de Reformat. matrim. De qua re legendus est Bellarminus l. 1. de Matrimonio à c. 19.

Bellarmin.

Sotus.

Rebellus.

Bellarmin.

Hoc ergo supposito, circa difficultatem Sotus in 4. dist. 28. quæst. 1. art. 1. Rebellus q. 14. sect. 1. & Bellarminus docent, filios non posse licitè parentibus inuitis matrimonium contrahere: quia id videtur contra pietatem & reuerentiam parentibus debitam, cuius signum videtur esse, quòd parentes communiter offenduntur grauissimè.

35

Sancius.

Ægidius.

Vasquez.

Sancius verò lib. 4. disp. 23. Ægidius disp. 28. dub. 5. & Vasquez disp. 4. num. 24. docent, filios

id posse licitè, & meritò: quia quilibet, adhuc ex suppositione quòd velit contrahere, est liber quoad statum matrimonialem: quia durissimum esset, quoad illum, ob eius perpetuitatem & onera, pendere à voluntate alterius, quamvis patris; ergo filius liberè & licitè potest, non solum non inire matrimonium quod pater vult, vt diximus Difficultate præcedenti, sed etiam contrahere quod sibi placuerit; ac proinde contrahendo contra voluntatè patris hoc aut illud matrimonium, nullam in eum irrogat impietatem & irreuerentiam; etsi aliquando, quando matrimonium fit contra eorum voluntatem, offendantur, non offenduntur tamquam iniuriati contra debitum pietatis, sed contra debitum honestatis seu decentiæ; quia decens est filium conformari voluntati patris. Quomodo verò parentes non possint exheredare liberos, neque eis dotem negare, quia contrahunt matrimonium ipsis inuitis, contra Basilium lib. 2. cap. 1. & contra alios ostendunt Sancius à disp. 24. & Vasquez vbi supra.

Sancius.

Vasquez.

36

Sancius.

Ægidius.

Addimus (vt optimè Sancius & Ægidius) quòd quamuis non sit contra reuerentiam parentibus debitam, filios illis inuitis hoc aut illud matrimonium contrahere, eis tamen inconsultis, seu non certioribus factis, contrahere matrimonium aliquod, esse grauem defectum irreuerentiæ, & peccatum mortale; nisi quando filij timent, parentes inuitè impedituros matrimonium, aut quando adest alia rationabilis causa occultandi parentibus matrimonium.

DISPUTATIO VII.

De Matrimonio conditionato.

DIFFICULTAS I.

Quod Matrimonium sit conditionatum.

1 **S**UPPONIMVS Primò, contractui matrimonij (sicut cuiuscumq; alij) posse conditionem apponi: est autem conditio illa, à cuius existentia valor contractus aut dispositionis dependet; quia fit dependenter ab illa, & explicatur particulà *si*, & particulà *dimmodo*; vt quando dicitur, *Do tibi equum, si es cognatus meus*, aut *dimmodo sis cognatus meus*.

Supponimus Secundò, condiciones, quæ contractui matrimonij & cuiuscumque alij apponi possunt, esse in duplici differentia. Alias esse necessarias contractui, & ipsi quasi intrinsecas, sine quibus contractus nequit validè fieri; & ex his quædam sunt ita necessaria, vt illis deficientibus contrahentes nequeant conari ad perficiendum contractum; vt quando dicitur, *Volo te in uxorem, si visis*, aut *si consenseris*; quædam verò, quæ, quamuis necessaria sint, non tamen ita, vt quamuis deficient, nequeant contrahentes conari ad perficiendum contractum, saltem inualidè, vt quando dicitur, *Volo te in uxorem, si non es soror mea*. Et alias esse condiciones non necessarias contractui, & ei quasi extrinsecas, sine quibus contractus potest validè fieri; ex quibus quædam sunt impossibiles,

quædam verò possibiles: & ex his possibilibus quædam sunt contingentes, quæ possunt euenire & non euenire; quædam verò necessaria, quæ non possunt non euenire.

His suppositis, certum est, contractum matrimonij, cui apponitur conditio ei extrinseca, absq; cuius existentia seu subsistentia potest validè celebrari, esse conditionatum, vt quando dicitur, *Duco te in uxorem, si es nobilis*; quia appositione conditionis extrinseca potest aliquid noui intendi & effici, quod nequit effici eo contractu absque tali conditione celebrato, nempe quòd non valeat deficiente conditione, & valeret, si non apponeretur; ac proinde contractus, cui apponitur talis conditio, est conditionatus distinctus ab absoluto, & habens aliquem effectum, quem absolutus ab illa conditione non haberet.

Circa matrimonium verò, cui apponitur conditio ipsi necessaria, & quasi intrinseca, distinguendum est (vt aduertit Ægidius disp. 29. du. 2.) & dicendum, quòd matrimonium, cui apponitur conditio ita ipsi necessaria, vt absque existentia talis conditionis nequeant contrahentes conari ad contrahendum (vt quando dicitur, *Duco te in uxorem, si consenseris*, aut *si Deus permisserit*) non censetur conditionatum, sed absolutum, quia non magis refert apponere illam conditionem, ac illam tacere; quia illius appositione nequeunt contrahentes aliquid noui intendere, & consequenter est ita absolutum, ac est quando dicta conditio non